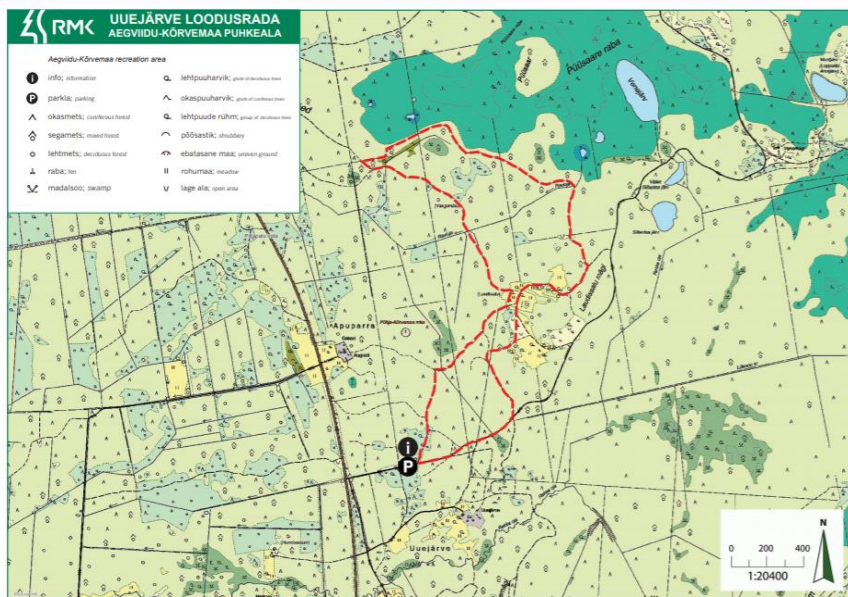

Laudissalu Uuejärve loodusrada

Mis on Uuejärve loodusrada ja kus see asub?

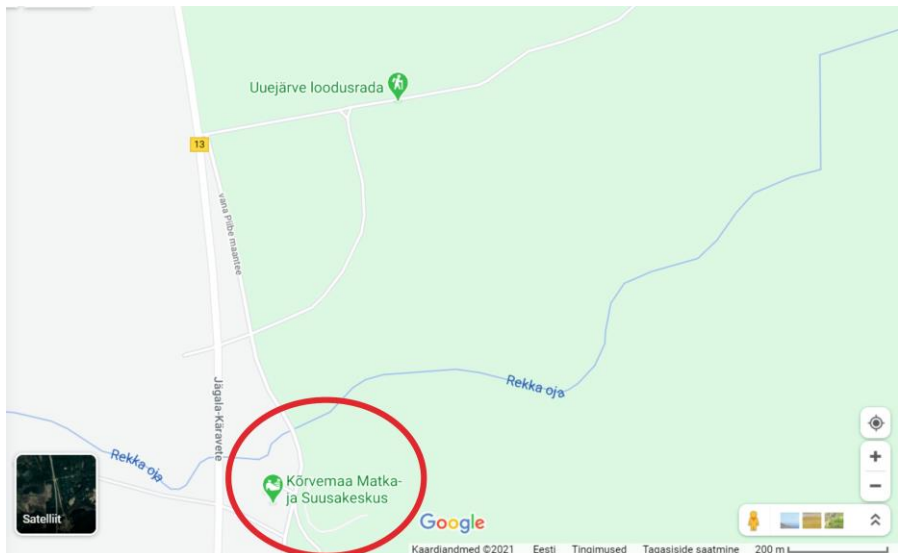
Uuejärve loodusrada on 6 kilomeetri pikkune matkarada, mis asub Põhja- Kõrvemaal, Anija vallas, Laudissalu külas. Matkarada pole kaugel ka Kõrvemaa matka- ja suusakeskusest, mis jääb umbes kilomeetri kaugusele. Loodusrada asub Laudissalu külas ning see on oma nime saanud Laudissalu talu järgi. Laudissalu talu võeti venelaste poolt üle, nagu tehti paljude Põhja-Kõrvemaal asuvate taludega ning tänapäeval on näha ainult talu vundamenti ja erinevaid kultuurpõõsaid ja -puid. Laudissalu talu osteti 1938. aastal Peeter ja Liisa Kinki poolt, aga pärast sõda võeti talud vägisi ära, nii juhtus ka selle taluga. Praeguseks on Laudissalu piirkond riigi omand. (Marianne Mustonen, endine Laudissalu talu asunik, isiklik kommentaar).

Joonis 1. Uuejärve loodusrada (Google Map;
<https://loodusegakoos.ee/kuhuminna/puhkealad/aegviidu-korvemaa-puhkeala/1549>)

Kuidas saada Uuejärve loodusrajale?

Matkarada asub Piibe mnt, Jägala-Käravete 13 km lõigu kõrval. Tallinna poolt tulles on enne Kõrvemaa MSK vasakule poole suunav teeviit Venemäe tee. Mööda seda teed tuleb sõita umbes 400m, kuni näed vasakule suunavat teeviita, mis osutab Uuejärve matkaraja algusele. Kokkuvõttes pole matkarajale saamine üldse raske, sest matkarada asub maanteest kõigest paarisaja meetri kaugusel ning sinna saab ka Kõrvemaa MSK kaudu jalgsi.

Joonis 2. Uuejärve loodusraja ümbrus

Põhja-Kõrvemaa maastik

Põhja- Kõrvemaa on tuntud oma ilusa ja mitmekesise looduse poolest, sellest saab aimu ka Uuejärve matkarajal matkates. Matkarada kulgeb läbi ooside, erinevate metsatüüpide ja raba. Matkarajast kilomeetri kaugusel asub ka venejärv, mis asub keset raba, suvel ja sügisel on see tuntud ujumis- ja marjakorjamise koht. Pisut kaugemal Venejärvest asub Venejärve lõkkeplats, kus saab vajadusel varjuda katuse alla ja teha lõket. Venemäe lõkkekohas on ka värselt ehitatud vaatetorn, mis annab ülevaate ümbritsevast loodusest. Mööda Venejärve teed saab ka Paukjärvele ja Jussi nõmmele, mis on Põhja-Kõrvemaa ühed kaunimad kohad. Kui aga plaanite minna Jussi nõmmele, tuleb arvestada sellega, et nõmm võib kinni olla, sest sinna laienes polügoon. Polügoonil toimuvate õppuste kohta saab informatsiooni leheküljelt

<https://mil.ee/kaitsevagi/harjutusvaljad/#t-keskpolugoon>

Sealt saad vaadata, mis kuupäevadel on nõmm tsiviilelanikele ja matkajatele kinni või juurdepääs piiratud.

Uuejärve loodusraja seentest

Uurmistöö raames kaardistasime me matkaraja alguses asuvad seeneliigid. 4 ha suuruselt allalt tuvastasime 44 liiki seeni. Nendest 44 seeneliigist olid söödavaid liike 20, mittesöödavaid seeni 14 ja mürgiseid seeni 8. Ülejäänud 2 seent olid puuseened. Need seened on allpool väljatoodud ja on kasulikud kõigile, kes plaanivad sinna kohta seenele minna.

Joonis 3. Ala, mille sees viidi läbi seente liigirikkuse kaardistamine

Seenelise meelespea

Kasutage toiduvalmistamiseks vaid neid seeni, mida kindlalt tunnete ning mille söödavuses olete kindel.

Eestis on paljud seeneliigid surmavalt mürgised ning neid on võimalik segi ajada mõne söödava liigiga. Kui sa ei ole kindel, jäta korjamata ja söömata!

Korjake seened üles ettevaatlikult, neid jalast murdes või lõigates.

Ärge rebige seeni maa seest välja.

Tundmatu, määramist vajav seen võtke alati kaasa koos kõigi viljakeha osadega, ka koos jala alumise osaga.

Aniislehtrik (*Clitocybe odora*)

Erakogu

MITTESÖÖDAV

Harv (leitud 1-2 kohas)

Viljakeha: hallikas- kuni rohekassinised (meenutavad värvuselt merevett), vanalt pleegivad laiguti kollakasvalgeks

Kübar: hügrofaanne, keskel kollakaspruun, laialt kühmjas, kuni 8 cm läbimõõduga **Eoslehekesed:** otse jala külge kasvanud või nõrgalt laskuvad

Jalg: kiuline, alusel valge viltja seeneniidistiku vildiga

Seeneliha: kahvaturoheline, tugeva aniisilõhnaga

*hügrofaanne - muudab sõltuvalt niiskustingimustest värvi

Harilik kukeseen (*Cantharellus cibarius*)

Foto autor: Arne Ader

SÖÖDAV

Sage (leitud 3-5 kohas)

Viljakehad: sitkelihakad, rebukollased, lihakas- nahkjad

Kübar: lai- kuni lamelehterjas, keskpaigas kinnine, püsivalt sisserullunud hõlmise servaga, kuni 10 cm

Eoslehekesed: kahvatu- ookerkollased

Jalg: sässikas, alusel ahenenud, kuni 6x2 cm. Puuviljalõhnaga. Maitse toorelt kibekas

Seeneliha: kahvatukollane, paks

Seened kasvavad tihti ühes kohas massiliselt ja võivad olla peidus metsa pealiskihis, sambla all. Kukeseen ussitab väga harva, mistõttu peetakse teda organismile puhastava mõjuga.

Lambatatik (*Suillus granulatus*)

Foto autor: Vello Liiv

SÖÖDAV

Sage

Viljakehad: loorita

Kübar: kollakaspruun kuni punakaskollane, paksult limane, kuni 10 cm

Torukesed: hele- kuni määrdunudkollased, otse jala külge kasvanud või veidi laskuvad, poorid väga väikesed

Jalg: helekollane, silmapaistvalt kollase tipuga

Seeneliha: valge või kollane, puuviljalõhnaga

*Torukesed- peamiselt esineb puravikel. Kübara all asetsev svammjas osa, tavaliselt on seal seentel eoslehekesed

Männiliimik (*Chroogomphus rutilus*)

Foto autor: Vello Liiv

SÖÖDAV

Harv

Viljakeha: nõrga limalooriga

Kübar: punakaspruun või vaskpunane, tihti roosaka tooniga, kleepuv, kuni 10 cm, vurrikujuline

Eoslehekused: noorelt hallikas-, vanalt tume-purpurpruunid, paksud, vahajad, jalale laskuvad

Jalg: oranzikaskollane, kuiv või nõrgalt kleepuv

Seeneliha: helekollakas, jala alusel oranzikaskollane

Ere pilvik (*Russula xerampelina*)

Foto autor: Ron Pastorino

SÖÖDAV

Sage

Viljakeha: muutub kõigis osades katsumisel, lõikamisel ja vananedes laiguti sokolaadipruuniks

Kübar: värv varieerub, enamasti tumepunane, pruun või lilla, 6-12 cm lai

Eoslehekused: piimvalged kuni ookerkollased, tihti purpurpunase servaga, laiad, jalale kinnitunud

Jalg: valge, punaka varjundiga

Seeneliha: valge kuni pruunikas, heeringa soolvee lõhnaga, maheda maitsega

Harilik lambaseenik (*Albatrellus ovinus*)

Foto autor: Jerzy Opiola

SÖÖDAV

Harv

Viljakehad: ebakorrektsed, loorita

Kübar: nahkpruun ja sile, kasvades rebeneb soomusteks, soomuste vahel rebenenud kihi all on kübar valge

Torukesed: valged, raskesti eraldatavad

Jalg: sõrmejämedune, valge, sageli pruunide või lillakashallide laikudega

Seeneliha: kuumutamisel või vigastamisel muutub kollaseks

Kitsemampel (*Cortinarius caperatus*)

Foto autor: Jerzy Opiola

SÖÖDAV

Sage

Kübar: ookerkollane, 10-15 cm laiune, keskelt kühmuga, kübara pind on kortsulise ja vagulise struktuuriga

Eoslehekesed: kollakaspruunid ja hambaga jalale kinnitunud

Jalg: valkjas ja siidikiuline ja rõngaga, kübaraga sarnast värvi, rõngas on õrn ja habras

Seeneliha: pehme, valge, maheda maitsega, jalas kiuline

Männiriisikas (*Lactarius rufus*)

Foto autor: Ingo Valgma

KUPATATULT SÖÖDAV

Väga sage (leitud rohkem kui 6 kohas)

Viljakeha: piimmahlaga

Kübar: punakaspruun, keskelt terava näsaga, hõbekirmeline, kuni 10 cm

Eoslehekese: kahvatupruunid, jalale hambaga külge kasvanud

Jalg: helepruun, valge ärapühitava härmja kirmega, kuiv, kuni 8x2 cm

Seeneliha: kahvatu-punakaspruun, põletavalt kibe

Tuhmuv pilvik (*Russula decolorans*)

Foto autor: Anna Baykalova

SÖÖDAV

Väga sage (leitud rohkem kui 6 kohas)

Viljakeha: omandavad vananedes üleni või laiguti mustjashalli tooni

Kübar: punakaskollane, kleepuv, läikiv, sileda tõmbi servaga, kuni 10 cm

Eoslehekesed: noorelt valkjad, hiljem kollased, jalale kinnitunud

Jalg: noorelt valge, vanalt hall, kuni 12x2 cm

Seeneliha: noorelt valge, vanalt hal, maitse mahe

Veinpunane pilvik (*Russula vinosa*)

Foto autor: Jerzy Opiola

SÖÖDAV

Väga sage (leitud rohkem kui 6 kohas)

Viljakehad: omandavad vananedes üleni või laiguti mustjashalli tooni

Kübar: algul tumepurpur- kuni veinpunane, hiljem pleegib keskelt kollakaks, limane, läikiv, 12-15 cm

Eoslehekesed: noorelt valkjad, hiljem kollased, jalale kinnitunud

Jalg: noorelt valge, vanalt hall, kuni 12x2 cm

Seeneliha: noorelt valge, vanalt hal, maheda maitsega

Harilik murumuna (*Lycoperdon perlatum*)

Foto autor: Markus Hagenlocher

SÖÖDAV

Harv

Viljakeha: valged kuni pruunikad, 3-8 cm kõrgused ja 2-5 cm laiused, pirnikujuline ja selgepiirilise jalaosaga, väikestest näsadest ümbritsetud ogadega

Gleeba: noorelt valge ja lihakas, vanemalt pulberjas, rohekaskollane
Seen on söödav ainult noorest peast, vananedes muutub seen tühjaks ja surve all eritab gleeba eoseid

*Gleeba- teatud seente eoseid sisaldav sisemass, nagu seeneliha, aga eosed on seeneliha sees, mitte eoslehekestes.

Soopilvik (*Russula paludosa*)

Foto autor: Arne Ader

SÖÖDAV

Sage

Kübar: purpurpunane, keskel pleegib väga vanalt kollaseks, limane, läikiv, kuni 15 cm

Jalg: püsivalt valge (ei muutu vananedes halliks), väga jäme, kohati vahel punakas

Eoslehekused: heleookerjas

Seeneliha: püsivalt valge, paks ja lihakas, maitse mahe, eoslehtedel vahel kibe

Tõmmuriisikas (*Lactarius turpis*)

Foto autor: James Lindsey

KUPATATULT SÖÖDAV

Harv

Viljakehad: piimmahлага

Kübar: määrdunud-pruunikaskollane, oliivroheline, -tumepruun kuni oliivmust, heledama kollakasroheka, sügavalt sisserrullunud servaga, tugevalt kleepuv, peenviltjas, kuni 12 cm

Eoslehekesed: valkjad või kollakad, katsumisel muutuvad hallikaspruuni-laiguliseks, laialt jala külge kasvanud

Jalg: kübara värvi, tihti väikeste koobaslaikudega, tugevalt kleepuv, torujas, kuni 5x3 cm

Seeneliha: valkjas, tüse, põletavalt kibe

Piimmahl: valge, tundide möödudes muutub hallikaks

Võiseen/Kollariisikas (*Lactarius scrobiculatus*)

RMK erakogu

KUPATATULT SÖÖDAV

Harv

Viljakeha: piimmahlaga

Kübar: lame, keskkohast nõgus, ooker-, kuld- või sidrunikollane, selgelt vöödilise, 8-24 cm laiune, üleni takerkarvane, limane

Eoslehekesed: kollakasvalkjad

Jalg: valkjaskollane, koobaslaikudega, kleepuv

Seeneliha: valkjas

Piimmahl: valge, muutub õhu käes kiiresti väävelkollaseks

Harilik kivipuravik (*Boletus edulis*)

Foto autor: Oleg Tsõmbarevich

SÖÖDAV

Harv

Viljakeha: lihakas

Kübar: tumepruun, kleepuv, kuni 20 cm

Torukesed: noorelt valged, hiljem oliivkollased kuni -rohelised, poorid väikesed, ümarad

Jalg: valge või kahvatupruunikas, silinderjas-nuijas, enamasti väga jäme, ülaosas selge peene valge või helepruunika võrguga

Seeneliha: valge

Kasepuravik (*Leccinum scabrum*)

Foto autor: Arne Ader

SÖÖDAV

Sage

Viljakeha: väga pehme

Kübar: varieeruvalt mitmesugust tooni pruun, limane, kuni 15cm

Torukesed: valkjad, vabad, poorid väikesed, ümarad

Jalg: valkjas, hallide, pruunide või mustade triipude või soomustega

Seeneliha: valge, muutumatu värviga, pehme

Kaseriisikas (*Lactarius torminosus*)

Erakogu

KUPATATULT SÖÖDAV

Sage

Viljakeha: piimmahlaga

Kübar: roosakas või roosakaspruunikas, hiljem pleegib heledamaks, takerkarvane, ringvöödilise, noorelt sisserrullunud habekarvase servaga, kleepuv, kumer kuni lailehterjas, kuni 12 cm

Eoslehekesed: valkjad, roosaka varjundiga, vanemalt roosakaskollased, lühidalt jalale laskuvad

Jalg: määrdunudroosakas, koobaslaikudega, torujas, kuiv

Seeneliha: valge

Piimmahl: muutumatult valge, põletavalt kibe

Purpurmütsik (*Mycena sanguinolenta*)

Wikipedia

MITTESÖÖDAV

Harv

Kübar: hügrofaanne, tume- purpurpruunikas, valkja servaga, triibuline, kellukjas

Eoslehekesed: kitsad, korrektsed, tuhmid, punakad kuni hallikad

Jalg: pikk kuni 7 cm, habras, pruunikas, sarnane kübara värviga, lõikamisel eritab punast vedelikku

Seepheinik (*Tricholoma saponaceum*)

Foto autor: Urmas Ojango

MÜRGINE

Harv

Viljakeha: muutuvad katsumisel, lõikamisel, vigastamisel ja vananedes punakaks

Kübar: väga varieeruva värvusega valkjast mustjani, tüüpiliselt hallikas, kleepuv, mütsjas- kumer, 10-15 cm

Eoslehekused: valkjad, rohekad või kollakad, paksud, vahajad, nõgusalt jala külge kasvanud

Jalg: kübara värvi

Seeneliha: valkjas, pehme, seebi lõhnaga

Rebuheinik (*Tricholoma arvernense*)

Foto autor: Vello Liiv

MITTESÖÖDAV

Harv

Kübar: puhas- kuni oranzikaskollane, keskel pruunika tooniga, reljeefkiuline, kleepuv, kühmjas

Eoslehekesed: valged, tihti kollaka varjundiga, laialt, nõgusalt jalale kasvanud

Jalg: valge, keskel hiljem kollaka helgiga, kiuline, kuiv

Seeneliha: valge, tüse, jahulõhna ja –maitsega

Sinivärvik (*Stropharia aeruginosa*)

Erakogu

MITTESÖÖDAV.

Sage

Viljakeha: looriga, noorelt üleni ilusalt rohekassinised

Kübar: pleegib vananedes keskelt alates laiguti määrdunudkollakaks, läikiv, limane, noorelt valgete ebemetega

Eoslehekesed: kahvatuhallid kuni purpurpruunid, jalale külge kasvanud

Jalg: torujas, rõngaga, valged ebemed

Seeneliha: valkjassinine, õhuke, rediselõhnaline ja -maitseline

Jalal oleva rõnga järgi saab teda eristada väga sarnasest liigist tsüaanvärvikust.

Haisev harisirmik (*Lepiota cristata*)

Foto autor: Peeter Tarlap

MÜRGINE

Harv

Viljakeha: nahkja rõngaslooriga

Kübar: valkjalt siidikiulisel taustal on keskel pruunikad soomused, mis hõrenevad kübara otstes

Eoslehekese: valged, vabad

Jalg: valge kuni lihapruunikas, siidikiuline, õhukese lehterjalt tõusva, vanalt kaduva rõngaga

Seeneliha: valge, väga õhuke, tugeva gaasilõhnaga

Põhjustab mao- soolehäiretega mürgistust.

Liivapuidik (*Coltricia perennis*)

Wikipedia

MITTESÖÖDAV

Harv

Kübar: õhuke, läbimõõduga 3-10 cm, sametine ja sile, punakat ja pruunikat tooni, aga vahel ka hall

Torukesed: kahanevad 3-4 mm kohta; poorid on hallikaspruunid, ümarad või kergelt nurgelised

Jalg: tumepruun, sametine, 2- 5 cm, silindrikujuline, vahel ka alt paistes

Lähestikku kasvavad seemned võivad kokku kasvada, moodustades ühe suure kübara.

Punakas puiduheinik (*Tricholomopsis rutilans*)

Erakogu

SÖÖDAV

Harv

Viljakehad: noorelt ühtlaselt purpurpunased, tihesametjad, hiljem kollakasoranžil põhjal purpurpunaste viltsoomustega, vanalt purpursete toonideta määrdunudkollased

Kübar: kleepuv ja kuni 15cm suurune

Eoslehekesed: oranžikaskollased, nõgusalt jalale külge kasvanud, tihedalt asetunud

Jalg: kuiv, tihti ekstsentriline, kuni 9x2 cm

Seeneliha: helekollane

Viha tulinutt (*Gymnopilus penetrans*)

Erakogu

MITTESÖÖDAV

Harv

Kübar: kumer, kuld kollane või pruunikasoranz

Eoslehekesed: asetsevad tihedalt, noorelt kollakad, vananedes muutuvad oranžikaks

Seeneliha: kollane või oranž

Jalg: helekollane või roostepruun, jalal on ka hääbuv loor

Seenel on hästi kibe maitse, räägitakse, et seent maitsedes muutud vihaseks ja nutt tuleb peale, sellest tuleneb ka seene nimi.

Kollane kärbseseen (*Amanita citrina*)

Foto autor: Allar Antson

MITTESÖÖDAV

Harv

Viljakehad: vatjas-ebemelise valkja üld- ja rõngaslooriga

Kübar: kahvatukollane, vahel roheka varjundiga või puhasvalge, enamasti suurte hallikate ebemetega, kumer-lame, kleepuv, sileda servaga, kuni 10 cm

Eoslehekesed: valged, vabad

Jalg: valkjas, alusel mugulja osaga kokkukasvanud ja selle ülaservas paksu vatja voldina piiritletud tupega, ülaosas valkja, rippuva nahkja, ülaküljel rihvelja, servas ebemelise rõngaga, kuni 12x1,5 cm

Seeneliha: valge, toore kartuli lõhnaga

Lilla mütsik (*Mycena pura*)

Erakogu

MITTESÖÖDAV/MÜRGINE

Sage

Viljakeha: väga varieeruvalt hallikasvioletsed

Kübar: hügrofaanne, noorelt tume, servast tihti heledam, triibuline, kuni 4 cm

Eoslehekese: väga laiad ja paksud, hõredalt asetunud

Jalg: kübara värvi, kiuline, sitke, kõhrjas, tipus valgehärmja kirmega

Seeneliha: õhuke, väga vesine, rõika lõhna ja -maitsega

Põhjustab muskariinimürgistust.

Lakkrupik

Erakogu

MITTESÖÖDAV/TINGLIKULT SÖÖDAV

Harv

Kübar: noorelt kumer, kuid vananedes muutub sirgeks, kübara värv võib olla lõheroosa, tellispunane või erinevat toone oranž

Eoslehekesed: värv on sarnane kübara värviga, asetsevad ebaregulaarselt

Jalg: kiuline, kübara värvi

Samblatanuk (*Galerina hypnorum*)

Erakogu

MITTESÖÖDAV

Harv

Viljakeha: tilluke

Kübar: kumer ja kollakasoranži tooni

Jalg: pikk, kübara värvi

Seeneliha: kollakas- oranž

Liigi kohta on informatsiooni vähe, aga kuna seen on väga tilluke ja mitesöödav, ei paku see korjajale mingit huvi.

Tavavahelik (*Paxillus involutus*)

Erakogu

MITTESÖÖDAV/MÜRGINE

Sage

Viljakeha: muutuvad katsumisel ja murdel kohe tumepruuniks

Kübar: hall, kollakas- või oliivpruun, sügavalt ja püsivalt sisserullunud servaga, sametjas, paksult limane

Eoslehekese: kollakad, kihina kergesti kübaralihast eraldatavad, jalale laskuvad

Jalg: pruunikas, sametjas, kuiv

Seeneliha: kollakasvalge, puuvilja lõhna ja -maitsega

Põhjustab vahelikumürgistust, mille korral võib olla väga pikk peiteaeg, kuni mitu aastat.

Valge heinik (*Tricholoma stiparophyllum*)

Pildi autor: Ulvi Selgis

MÜRGINE

Sage

Viljakeha: valge või elevandiluvärvi, vastiku magus-imala lõhnaga, kibeka maitsega

Kübar: peenviltjas

Eoslehekused: tihti roostetäpilised, nõgusalt jalale külge kasvanud

Jalg: valge

Seeneliha: paks

Põhjustab mao-soolhäiretega mürgistust.

Mõru vöödik (*Cortinarius infractus*)

Erakogu

MITTESÖÖDAV

Harv

Kübar: paksult lihakas, sile, kleepuv, värv varieerub kollasest pruunini

Jalg: kuni 10 cm, sibulakujuline, oliivikarva

Seeneliha: valkjad, lihakas

Kahjuks pole seene kohta väga palju informatsiooni, kuid tegu on vöödikuga, mis tähendab, et korjamise väärtust nendel seentel niikuinii pole.

Kuldharik (*Ramaria aurea*)

Foto autor: Anna Baklan

SÖÖDAV

Sage

Viljakehad: põõsjas-koraljad, kahvatu- kuni munakollaste, vajutamisel muutumatute harudega ja valkja tüseda jalaosaga, lihakad, meenutavad pealtvaadates lillkapsast

Seeneliha: valge kuni kollakas, maheda maitsega

Harikutel on liike, mis on sarnased kuldharikuga ja on mitesöödavad.

Must vöötnarmik (*Phellodon niger*)

Erakogu

MITTESÖÖDAV

Harv

Viljakehad: mitmekesi kasvades kasvavad kokku

Kübar: lamedad, esialgu valkjas, tumeneb hiljem keskelt halliks või mustaks

Torukesed: paks, neelab vett nagu käsn, suue õhuniiskuse korral võib seen kübara alt hakata eritama musti piisku

Jalg: kübaraga sama värvi, jala alaküljel on kuni 4 mm pikkused hallid okkad

Seeneliha: noorena lambaläätse lõhnaga

Seen on Eestis arvatud III kaitsekategooriaga liikide hulka.

Püramiid-Soomussirmik (*Echinoderma asperum*)

Erakogu

MÜRGINE

Harv

Viljakehad: nahkja kreemika rõngaslooriga

Kübar: valkjalt pulberjas-kirmelisel põhjal tihedalt tumepruunide, püramiidjate vatjate soomustega

Eoslehekeseid: valkjaskreemid, vabad, laiad, õhukesed, tihedalt asetunud

Jalg: valkjalt põhjal pruunikiuline, laia õhukese rippuva, servas tumepruuni- teralissoomulise rõngaga, torujas

Seeneliha: valge, vatjas, gaasilõhnaga

Verkjas vöödik (*Cortinarius semisanguineus*)

Erakogu

MITTESÖÖDAV/ÕRNALT MÜRGINE

Harv

Viljakehad: kuldkollase kiudlooriga, väikesed ja saledad.

Kübar: punase toonita ookerkollane kuni kollakaspruun, tihedalt kiulis-sametjas-soomuseline, kuni 4cm

Eoslehed: helkivalt erepunased

Jalg: kübara värvi, tihti alusel roosakaspunane

Seeneliha: valkjas, õhuke

Kuigi seenel pole toiteväärtust, on verkjas vöödik väga hea värviseen.

Limavöödik (*Cortinarius mucosus*)

Erakogu

SÖÖDAV

Harv

Viljakeha: valge limalooriga

Kübar: ere-mesipruun, paksult limane, kuni 12 cm

Eoslehed: noorelt valkjad, vanalt roostepruunid

Jalg: valge, samuti kaetud limakihiga, ülaosas limarõngas

Seeneliha: valkjas, jala alusel hiljem pruunikas, maheda maitsega

Haisev vöödik (*Cortinarius traganus*)

Foto Vello Liiv

Foto autor: Vello Liiv

MÜRGINE

Harv

Viljakeha: lilla kiudlooriga

Kübar: noorelt erelilla, vanalt hallikas-, hele- kuni roostepruun, tihti soomuliselt lõhenev

Eoslehed: noorelt kollakad, hiljem rooste-pruunid, ümardunult jalale külge kasvanud

Jalg: noorelt üleni lilla, kuid seene vananedes värv tuhmub, ühtlasi ka vöödiline, kuiv, jämenuijas

Seeneliha: kollakas- kuni hallikaspruun, täielikult lilla värvuseta, ebameeldivalt magusavõitu lõhnaga ja kibeda maitsega

Põhjustab mao- soolehäiretega mürgistust.

Pruun kärbseseen (*Amanita porphyria*)

Erakogu

MÜRGINE

Väga sage

Viljakeha: halli vatjas-nahkja üld- ja rõngaslooriga

Kübar: hallikaspruun, tihti violetse varjundiga, sileda servaga, kleepuv

Eoslehekese: valged, vabad

Jalg: valkjas- kuni violetjashall, peenesoomuliselt kirju, mugulja osaga kokku kasvanud, rippuva rõngaga ülaosas

Seeneliha: valge, toore kartuli lõhnaga

Kuigi pruun kärbseseen pole nii mürgine kui tema kaasliigid, tasub kkagi olla ettevaatlik.

Valge kärbseseen (*Amanita virosa*)

Foto autor: Vello Liiv

SURMAVALT MÜRGINE

Sage

Viljakeha: üleni jäävalt puhasvalge, ka eoslehekesed ja seeneliha lõikel, vananedes võib ilmuda ainult veidi määrdunud ilme

Kübar: kleepuv ja iseloomulikult koonusjas-kellukja kujuga, ebemeteta, kuni 12 cm läbimõõduga

Eoslehekesed: jäävalt valged

Jalg: üleni vatjalt ebemeline, alusel avara kotja tupega, äärmises tipuosas ebemeteks laguneva kaduva rõngaga, kuni 1,5 cm läbimõõdus

Seeneliha: valge, õhuke, toore kartuli lõhnaga

Valgeid seeni korjates tuleb väga ettevaatlik olla, eriti kui pole liigis kindel, sest suure tõenäosusega on see valge kärbseseen, mis on surmavalt mürgine!

Punane kärbseseen (*Amanita muscaria*)

Erakogu

MÜRGINE

Väga sage

Viljakeha: nahkjas-vatja valge või helekollaka üld- ja rõngaslooriga

Kübar: üleni sarlakpunane, üleni laiguti või servaosas oranzikaskollane, valgete kergelt kaduvate ebemetega, rihvelja servaga, kleepuv

Eoslehekused: valged, vabad

Jalg: valkjas, ebemeline, rippuva looriga, mugulja osaga kokku kasvanud

Seeneliha: valge, kübaranaha all sidrunkollane

Põhjustab kärbseseenemürgistust.

Roosa kärbseseen (*Amanita rubescens*)

Erakogu

KUPATATULT SÖÖDAV/KUPATAMATA MÜRGINE

Harv

Viljakeha: valge või roosaka vatjas-nahkja üld- ja rõngaslooriga, alati üleni ja läbinisti roosaka varjundiga, eriti tigude näritud kohtadel; lõikel värvuvad aeglaselt roosaks

Kübar: kollakas- kuni hallikaspruun, enamasti ebaühtlaselt värvunud väikeste näsajate ebemetega, sileda servaga, kuiv, kuni 10(15) cm

Eoslehed: valged, vanemalt punakaspruunid, vabad

Jalg: kübara värvi, alusel mugulja osaga kokku kasvanud, kontsentriliste voltidena ilmneva tupega; ülaosas laia rippuva, ülaküljel rihvelja rõngaga

Seeneliha: heleroosa, paks

Roosa kärbseseen on tegelikult kupatatult söödav, aga siiski ei soovita seda seent söögiks korjata.

Need ei ole kaugeltki kõik seened, mis seal piirkonnas kasvavad, kuid on peamised liigid, mida seeneline leida võiks.

Alati käitu seenel käies seenelise kuldreegli järgi: Kui pole seeneliigis kindel, siis jäta ta metsa. Ettevaatlik tuleb ka olla siis, kui korjad seeni, mis sarnanevad mürgiste liikidega, näiteks on väga lihne algaja seenelisel ajada sassi šampinjon ja valge kärbseseen.

Kohtume Uuejärvel!

Allikad

1. Kalamees, K. 1971. *Eesti seente määraja I*. Tartu: Tartu Riiklik Ülikool.
2. Kalamees, K. 1972. *Eesti seente määraja II*. Tartu: Tartu Riiklik Ülikool.
3. Kalamees, K., Liiv, V. 2005. 400 Eesti seent. Seenestaja taskuraamat. Eesti Loodusfoto, Tartu.
4. Kalamees, K., K. Kalamees-Pani 2013. Seened. Õppekogumik;
<https://www.natmuseum.ut.ee/sites/loodusmuuseum/files/pildid/Seened.pdf>
5. *Uuejärve loodusrada*.
<https://www.loodusegakoos.ee/kuhuminna/puhkealad/aegviidu-korvemaa-puhkeala/1549>
6. Vainola, M. Õpiobjekt: Seened:
<https://vanaweb.hkhk.edu.ee/seened>

Materjali koostanud: Ekke Tõnn Rütman ja Reio Rosin